

Marcin Jacoby, *Chiny bez makijażu*, Wydawnictwo Muza, Warszawa 2016, ss. 448

Książka Marcina Jacoby'ego pt. *Chiny bez makijażu* jest napisana barwnym językiem. Jak podkreśla sam Autor, nie jest to dzieło naukowe ani dziennikarski reportaż, tylko osobiste przemyślenia z wieloletnich podróży po Chinach. Należy tę książkę niewątpliwie polecić wszystkim pasjonatom Państwa Środka. Autor zabiera bowiem czytelnika w podróż po tym zróżnicowanym kraju, wskazując odrębności Tajwanu, jak również Specjalnych Regionów Administracyjnych Hongkongu i Makau oraz obala stereotypy.

Recenzowana pozycja jest podzielona na pięć tematycznie wyodrębnionych części, w ramach których znajdują się poszczególne podrozdziały. Pierwsza część porusza problematykę tożsamości Chińczyków¹. Na uwagę zasługuje to, że Autor przybliży nie tylko historię tego kraju, wskazuje panujące tam warunki geograficzne, klimatyczne, ale również wyjaśnia czytelnikowi, skąd bierze się żółta ziemia oraz charakteryzuje specyfikę chińskiego pisma. Umiejętnie łączy elementy historyczne i przekłada je na współczesne zjawiska dokonujące się

w Chinach. Tę część kończą rozważania na temat tonalności języka chińskiego, która została ukazana na przykładach. Nie brakuje również osobistych anegdot Autora, który wskazuje trudności związane z nauką tego egzotycznego języka.

Część druga zatytułowana *Ludzie* dotyka sfery duchowej Chińczyków. Mowa tutaj o wyznaniach, religii, panujących przekonaniach. Oprócz aspektu historycznego, poprzez odwołanie do Konfucjusza, Marcin Jacoby porusza bardziej współczesny wymiar tych zagadnień. Przedstawia postawę Mao Zedonga w odniesieniu do religii oraz wskazuje przepisy, na mocy których w 1985 r. w Chinach przywrócono wolność religii. Rozdział ten dotyka również aktualnych problemów, np. związanych z działalnością sekty Falungong. Poza wymiarem *sacrum* Autor zdecydował się poruszyć w tej części książki także bardziej prozaiczne kwestie, m.in. wskazał na powszechną wśród Chińczyków skłonność do hazardu. Tytułem przykładu, przybliży specyfikę kasyn w Makau, które słynie z tego rodzaju rozrywek. Nie zabrakło tutaj również odwołania do relacji panujących w tradycyjnej chińskiej rodzinie czy wśród przyjaciół. Autor przedstawia także podejście Chińczyków do kwestii miłości, randek czy seksualności. Część druga kończy się dywagacjami na temat chińskiej kultury jedzenia, która niewątpliwie różni się od europejskiej, oraz wskazuje typowe zachowania Chińczyków w podróży. Czy-

¹ W celu dalszego zglebienia tej problematyki polecam książkę autorstwa J. Bayera, W. Dziaka, *Kilka uwag o chińskim nacjonalizmie*, Warszawa 2010.

tając tę część, czytelnik wielokrotnie doznaje zdumienia. Przedstawione historie ukazują bowiem zupełnie inne oblicze Chin niż wykreowane w mediach, niemniej jednak prawdziwe. Przedstawiają Państwo Środka takim, jakie ono jest w rzeczywistości.

Trzecia część obejmuje zagadnienia dotyczące polityki. Na początku pojawia się odwołanie do osoby Mao Zedonga. Autor wskazuje, jak Mao jest widziany oczyma Chińczyków. Przedstawia również obraz obecnego przewodniczącego Chińskiej Republiki Ludowej – Xi Jinpinga oraz podkreśla, że Chiny nadal trwają w rewolucji. Przebiega ona na różnych płaszczyznach. Nie brakuje odwołań do Instytutów Konfucjusza, propagujących kulturę i język chiński na całym świecie, jak również prowadzonej polityki zagranicznej. Niezwykle ciekawe są rozważania dotyczące chińskiej cenzury i propagandy oraz słynnego „chińskiego muru w sieci”.

W części czwartej zatytułowanej *Gospodarka i społeczeństwo* Jacoby charakteryzuje chiński postęp. Mimo widowiskowych sukcesów, kraj zmaga się z licznymi problemami. Wśród najbardziej dotkliwych jest kwestia ochrony środowiska i zanieczyszczenia powietrza². Autor podkreśla, że kraj ten szybko się zmienia. Dotychczas był on utożsamiany z „tanią chińszczyzną”, jak zwykło się określać niedrogie produkty z Chin.

² Problematyka polityki środowiskowej w Chinach oraz trendów i zmian dotyczących tej materii została kompleksowo scharakteryzowana w monografii Ł. Gacka, *Zielona energia w Chinach. Zrównoważony rozwój, ochrona środowiska, gospodarka niskoemisyjna*, Kraków 2015.

Aktualnie zaś wszedł na drogę rozwoju, koncentrując się zwłaszcza na innowacjach, które są widoczne w każdej sferze życia (np. WeChat, Alibaba). Wymiar społeczny został natomiast przedstawiony dzięki osobistym doświadczeniom Autora i jego przygodzie z kungfu.

Ostatnia, piąta część nosi tytuł *Chiny dla Polaka*. Opis rozpoczyna się od wskazania, jak Polacy widzą ten kraj. Autor słusznie podkreśla, że niewiele wiemy o Państwie Środka, a przekazywane przez media informacje są często jednostronne i, zamiast pokazać prawdziwy obraz, utwierdzają nas w utartych stereotypach. Jacoby przedstawia też informacje na temat szlaków turystycznych w Chinach. Zachęcając do samodzielnego zwiedzania i zgłębiania wiedzy na temat tego kraju, przytacza chińskie powiedzenie: „Sto usłysanych informacji nie równa się jednemu spojrzeniu własnym okiem”. Książka kończy się zachętą do podjęcia nauki języka chińskiego, poznania tej kultury oraz podbijania chińskiego rynku, który stoi przed Polakami otworem.

Omawiana lektura jest wzbogacana zdjęciami, które pokazują Chiny „od podszewki”. Oprócz pięknych krajobrazów i zabytków na fotografiach zostało uwiecznione życie zwykłych Chińczyków na wsi i w wielkich metropoliach. Recenzowana pozycja na samym końcu zawiera spis nazw własnych dotyczących prowincji chińskich oraz wskazuje zasady wymowy obowiązujące w transkrypcji pinyin. Autor przedstawia również spis literatury, którą poleca do dalszego pogłębiania wiedzy o Chinach (pozycje książkowe dotyczą zarówno historii, literatury,

jak i sztuki czy współczesnych Chin). Na przedzie okładki została przedstawiona mapa podziału administracyjnego Chin, natomiast na tyle – mapa fizyczna Państwa Środka.

Niewątpliwym atutem książki jest przedstawienie realnego obrazu Państwa Środka przez osobę, która zna Chiny z własnych podróży. Dzięki znajomości języka, studiom w tym kraju oraz kontaktom biznesowym i osobistym Autor przybliżył specyfikę tego odmiennego od Polski kulturowo kraju. Książka jest napisana żywym językiem. Wszelkie zjawiska zostały wyjaśnione w sposób przystępny, ale również w miejscach tego wymagających Jacoby odwołuje się do odpowiedniej, fachowej terminologii (m.in. pojęć i wskaźników ekonomicznych). Z uwagi na moje wykształcenie prawnicze i własne zainteresowania w recenzowanej publi-

kacji brakowało mi bardziej pogłębionej analizy sytuacji prawnej w Chinach. Nie umniejsza to natomiast wartości książki. Autor umiejętnie porównał zachodzące w Chinach zjawiska. Zawarł też liczne odwołania do aspektów historycznych, aby pokazać proces, jaki dokonał się w tym kraju, i przedstawić jego konsekwencje dla współczesnego Państwa Środka. Jacoby wielokrotnie odchodzi od utartych stereotypów, przedstawiając prawdziwy obraz wschodzącego mocarstwa. Państwo Środka – ów feniks, który się odradza i przestaje być mitycznym stworem, jest coraz bliżej nas. Szerzenie wiedzy o Chinach staje się nieodzownym elementem naszej codzienności, w związku z tym z pełnym przekonaniem polecam każdemu *Chiny bez maki-jażu* dr. Marcina Jacoby'ego.

Magdalena Łągiewska

Du Jing, *Amber Coloured Gdansk*, China Book Press 2016, ss. 607

Du Jing jest chińską pisarką średniego pokolenia, dziennikarką, autorem wielu artykułów poświęconych Polsce i znakomitym fotografem. Należy do Stowarzyszenia Pisarzy Chińskich i Stowarzyszenia Fotografów Chińskich. Jak twierdzi, jest „absolutnie zauroczona” Polską, podobnie jak wielu polonistów chińskich, z nestorką prof. Yi Lijun z Pekinńskiego Uniwersytetu Języków Obcych na czele. Pierwszy raz przyjechała do Polski w 2006 r. wraz z gru-

pą dziennikarzy chińskich. Plonem tej wizyty i kolejnych fascynacji naszym krajem była jej pierwsza książka zatytułowana *Ja. Kultura polska*, wydana w Pekinie w 2012 r. Jest to jedyne w Chinach kompendium wiedzy o polskiej kulturze napisane z autopsji w sposób transparentny, wzbogacone zdjęciami wykonanymi przez Autorkę.

W latach 2014–2015 Du Jing przebywała na Wybrzeżu, realizując projekt związany z napisaniem książki o Gdańsku, jego kulturze, gospodarce i mieszkańcach. Pisarka odwiedziła wiele instytucji, firm i uczelni, wykazując

niesłabnące zainteresowanie rozwojem miasta, poziomem życia mieszkańców oraz jego wielokulturową przeszłością. Wykonała kilka tysięcy fotografii, spośród których kilkaset wybranych zamieszczono w książce. Ważne były przede wszystkim spotkania i rozmowy z ludźmi, zarówno z przedstawicielami elit samorządowych, gospodarczych, reprezentantami szeroko rozumianej inteligencji, jak i ze zwykłymi mieszkańcami grodu nad Motławą. Tak powstawała książka *Amber Coloured Gdansk* (Gdańsk w kolorze bursztynu), bowiem fascynacji bursztynem uległa także Du Jing, pisząc o „bursztynowym mieście”, dokumentując na fotografiach jego historyczny i współczesny krajobraz.

Książka jest skierowana do chińskiego czytelnika, napisana przez ich rodaczkę, dzięki czemu narracja jest zrozumiała mimo dużych różnic kulturowych dzielących nasze kraje. Trzykrotny pobyt Autorki w Gdańsku, ogrom zaangażowania w pracę nad pozyskaniem materiału zaowocował powstaniem pierwszego w języku chińskim tak bogatego opracowania opowiadającego nie tylko o historii, ale także o współczesności, aspiracjach miasta Gdańska i całego Pomorza.

Układ książki, podział treści, kolejność rozdziałów pod względem merytorycznym i logicznej całości mogą być dyskusyjne, ale należy pamiętać, że nasze europocentryczne, a tym bardziej polonocentryczne spojrzenie na Gdańsk, jego przeszłość i teraźniejszość zdecydowanie różni się od chińskiego oglądu miasta. Rzecz nie tylko w różnicach kulturowych, ale i w swoistej meto-

dologii pisania książki przeznaczonej na chiński rynek czytelniczy.

W sumie książka składa się z 52 niewielkich objętościowo rozdziałów, których problematykę można pogrupować na kilka bloków tematycznych. Ogólnie rzecz biorąc, na 607 stronach tekstu głównym motywem, który przewija się w różnych kontekstach, jest bursztyn.

Pierwszy blok tematyczny stanowią zagadnienia historyczne i społeczno-polityczne. Autorka rozpoczyna narrację od przedstawienia sylwetki i dokonania „prezydenta Europy” i byłego polskiego premiera, gdańszczanina Donalda Tuska. Z racji pełnionych funkcji i związków z Gdańskiem postać tego polityka pojawia się wielokrotnie w treści książki. Obszernie również został zaprezentowany legendarny przywódca „Solidarności” Lech Wałęsa – w tym rola, jaką odegrał w kraju, regionie i na świecie. Autorka pomija fakt, że Wałęsa przybył do Gdańska w poszukiwaniu pracy, uważa go za prawdziwego gdańszczanina i jedną z ikon świata polityki. Wiele uwagi w swojej książce Du Jing poświęca również spotkaniom i rozmowom z przedstawicielami samorządu regionalnego województwa pomorskiego i samego miasta Gdańska. Na kolejnych stronach są prezentowane strategiczne koncepcje i kierunki rozwoju województwa pomorskiego, jak też bieżąca problematyka zarządzania „miastem nad Motławą”.

Historyczną część pierwszego bloku tematycznego otwierają rozważania na temat historii Gdańska od okresu średniowiecza do czasów współczesnych

(akcenty zostały rozłożone nierównomiernie) – książkę pomorski Świętopelk został określony jako „Wielki”, podobnie zresztą sławny astronom gdański Jan Heweliusz. Również na szerokim tle historycznym zostały omówione najważniejsze zabytki Gdańska (bazylika konkatedralna Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, Ratusz Główny i Staromiejski, Dwór Artusa i kamieniczki przy ulicy Długiej). Te informacje mają również swoją wartość użytkowo-reklamową i są skierowane do potencjalnych turystów z Chin, którzy zapragną odwiedzić miasto. Do turystów z Państwa Środka odnoszą się również strony zawierające informacje dotyczące sieci handlowej i funkcjonowania popularnych centrów, np. opis Hali Targowej i luksusowych sklepów na Starym Mieście.

Drugim blokiem tematycznym omówionym w książce jest szeroko rozumiana kultura. Du Jing zabiera swoich czytelników w fascynującą wędrowkę po gdańskich muzeach (Muzeum Narodowe, Narodowe Muzeum Morskie, Muzeum Historyczne Miasta Gdańska, Europejskie Centrum Solidarności). Współczesne gdańskie centra kultury (Teatr Szekspirowski, Filharmonia Bałtycka, Muzeum Sztuki i liczne galerie) również znalazły uznanie w oczach Autorki.

W bloku tematycznym poświęconym kulturze Du Jing skupia uwagę czytelników na bursztynie. Obszernie opisuje jego pozyskiwanie, technologię obróbki, a także handel gotowymi wyrobami, których arcyzm wysoko sobie ceni i uważa za „niezrównane dzieła sztuki”. W tej części prezentuje jedną z wiodących firm bursztyniarskich, wskazuje na

duże znaczenie „bałtyckiego złota” dla gospodarki regionu. Te partie książki stanowią swoistą promocję bursztynu i polskiego Wybrzeża.

Zgodnie z chińską tradycją Autorka przedstawia gdańską gastronomię i kulturę żywienia. Kilka rozdziałów poświęca regionalnym potrawom i słynnym lokalom. Sporo miejsca zajmuje również opis słynnej gdańskiej wódki wytwarzanej od końca XVI w., znanej jako „Goldwasser”. Produkowany również dziś likier z dodatkiem płatków złota cieszy się ogromnym powodzeniem wśród osób z dolegliwościami reumatycznymi.

Gdańskie wyższe uczelnie i wybitni naukowcy zostali zaprezentowani w kolejnych rozdziałach książki, łącznie z panem Edwardem Kajdańskim, urodzonym w Chinach, w Harbinie, znanym pisarzem, dyplomata i artystą malarzem. Sporo uwagi Du Jing poświęca chińskim studentom studiującym na trójmiejskich uczelniach, jak również polsko-chińskim relacjom gospodarczym (np. wspomina pierwszą spółkę typu joint-venture Chipolbrot w Gdyni, zajmującą się żegluga handlową).

Trzeci blok tematyczny dotyczy okolic Gdańska. Tu Autorka opisuje Sopot („który zdecydowanie polubiła”) i Gdynię, a także kaszubskie muzea i parki (np. Szymbark). Jest pod urokiem kaszubskich miasteczek (Kartuzy) i całego Pojezierza Kaszubskiego. Osobny rozdział został poświęcony opisowi zamku w Malborku jako „największej budowli z cegły w Europie”, wspaniałej konstrukcji obronnej – podobną funkcję spełniał chiński Wielki Mur, choć są to budowle nieporównywalne.

W narracji malborskiej Du Jing podaje czytelnikowi podstawowe informacje na temat dziejów zakonu krzyżackiego oraz dalszych losów zamku po upadku Krzyżaków.

Ostatni czwarty blok tematyczny dotyczy oferty ekonomicznej regionu i funkcjonujących w Gdańsku nowoczesnych obiektów (np. stadion Amber Arena). Przedstawiona również została oferta gospodarcza (warunki działania Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, opis Parku Naukowo-Technologicznego).

W opinii prof. Wu Lan omawiana książka jest pierwszym tak bogatym w treść i ikonografię opisem Gdańska i regionu w języku chińskim. Czytelnik chiński otrzymał profesjonalnie przygotowane kompendium wiedzy o Gdań-

sku i Pomorza, zawierające obraz przeszłości miasta, aktualnego potencjału gospodarczego, naukowego i turystycznego, zasygnalizowane zostały też perspektywy rozwoju.

Recenzowana książka zawiera pewne nieścisłości i powtórzenia. Jednakże z całości wylania się bardzo pozytywny obraz Gdańska i okolic. Książka została napisana z pasją, Autorka nie ukrywa swej fascynacji miastem, regionem i ludźmi. Miejmy nadzieję, że ten szczerzy entuzjazm podzielią chińscy czytelnicy, przyszli inwestorzy, studenci lub turyści, którzy podejmą się swoistej konfrontacji opisu ze stanem faktycznym i przybędą do Gdańska.

Monika Paliszewska-Mojsiuk